

Tlačová správa

Košice 7. júna 2015

Výskumný tím medzinárodnej štúdie „**Health Behaviour in School Aged Children**“ (ďalej len HBSC) zaoberajúcej sa so zdravím súvisiacim správaním 11-, 13- a 15-ročných školákov, bol v máji a júni 2014 po štyroch rokoch opäť v teréne. Z výskumu realizovanom na vzorke takmer 10 000 žiakov zo 130 základných škôl na celom Slovensku vyplynuli nasledovné zistenia. Viac informácií nájdete na stránke www.coherent.sk.

Deti najviac trápia alergie

Približne tretina školákov mala aspoň jeden úraz v priebehu uplynulého roka. Oproti zberu v roku 2010 je to nárast vo všetkých vekových skupinách. Každé druhé dievča vo veku 15 rokov odpovedalo, že prežívalo dve alebo viac zdravotných ťažkostí za uplynulý mesiac. Celkovo udávali viac zdravotných ťažkostí starší školáci. Dievčatá vo všetkých vekových skupinách užívali lieky na bolesti hlavy či na bolesti brucha častejšie ako chlapci. Lieky na bolesti hlavy za uplynulý mesiac užívala viac ako tretina školákov a lieky na bolesti brucha viac ako pätina školákov vo všetkých vekových kategóriách. Približne tretinu školákov trápia alergie ako najčastejšie zo sledovaných chronických ochorení.

Energetické a sladené nápoje sú pre školákov bez obmedzení

Približne štvrtina školákov uviedla každodenné pitie sladených nápojov. Každý piaty školák uviedol, že pije energetické nápoje jedenkrát týždenne alebo častejšie. Približne 4 z 10 školákov vo veku 11 rokov rodičia nijako neobmedzujú, teda jesť sladkosti a piť sladené nápoje môžu kedykoľvek.

Fajčenie a pitie alkoholu je pre 15-ročných OK

Skúsenosť s fajčením má tretina 13-ročných no až polovica 15-ročných školákov. Aspoň raz týždenne fajčí menej ako pätina 15-ročných. Aspoň raz za uplynulý mesiac pila pätina 13-ročných a 40% 15-ročných školákov. Pritom pitie u tretiny 15-ročných je možné označiť za nadmerné (viac ako 1 pohár). S opitnosťou má skúsenosť temer polovica 15-ročných školákov a aspoň raz za mesiac sa opil každý piaty školák vo veku 15-rokov. Dve tretiny 15-ročných pritom zdieľa názor, že je OK, ak spolužiaci pijú alkohol a asi polovica 15-ročných si myslí, že je OK, keď sa spolužiaci niekedy opijú.

Sexuálne skúsenosti má stále viac 15-ročných školákov

Väčšina 15-ročných školákov uviedla, že v priebehu posledného roka s niekým chodila, respektíve mala rande. Skúsenosť s pohlavným stykom priznalo 14% dievčat a 18% chlapcov vo veku 15 rokov. U dievčat došlo k štatisticky významnému nárastu oproti roku 2010.

Viac než polovica chlapcov, ktorí mali sexuálnu skúsenosť uviedla, že sa to stalo v pravý čas alebo by chceli, aby sa to stalo ešte skôr. Naopak, takmer polovica dievčat, ktoré už mali sexuálnu skúsenosť uviedla, že by bolo lepšie, ak by sa to stalo neskôr alebo, aby sa to vôbec nestalo. Pätina školákov vo veku 15-rokov uviedla, že zo svojou rodinou nemôže preberať

témy týkajúce sa sexuality, pričom 26 % dievčat a 41 % chlapcov priznalo, že za posledný rok hľadali informácie týkajúce sa sexuality na internete.

Tretina školákov nemá nijako organizovaný voľný čas

Pri porovnaní zistení z rokov 2010 a 2014 sme zistili významný nárast v pravidelnej fyzickej aktivite u 11-ročných chlapcov aj dievčat; u 15-ročných chlapcov naopak došlo k poklesu. Vo veku 11 rokov je pravidelne fyzicky aktívnych 37% chlapcov a 27% dievčat, no vo veku 15 rokov je to už len 24% chlapcov a 14% dievčat. Dve tretiny školákov denne strávia sledovaním televízie, hraním počítačových hier či prácou s počítačom aspoň 2 hodiny počas pracovného týždňa. Štvrtina chlapcov a pätina dievčat strávi týmito aktivitami 4 a viac hodín denne. Športové aktivity ako i krúžky v základných umeleckých školách patria k najčastejším organizovaným voľno-časovým aktivitám. Tretina školákov vo veku 13- a 15- rokov nenavštevuje žiadnu organizovanú voľno-časovú aktivitu. Viac než 40% dievčat a 30% chlapcov vo veku 13- a 15- rokov denne alebo niekoľkokrát za týždeň trávi voľný čas nakupovaním v supermarketoch.

Chýba rodičovská kontrola

Približne 40% školákov vo veku 11-rokov chýbajú rodičovské pravidlá obmedzujúce sledovanie TV, hry na PC, alebo internet. Ešte vyšší je počet školákov, ktorým chýbajú rodičovské pravidlá formujúce stravovacie návyky.

O šikanovaní školáci nehovoria

Približne 10% školákov priznalo, že sú obeťmi šikanovania a o niečo viac, že sú aktérmi šikanovania. Výsmech z postavy priznalo 15% chlapcov a 21% dievčat. O šikanovaní nikomu nepovedalo 46% opýtaných školákov, ktorí sa stretli so šikanovaním.

Klesá pozitívny vzťah k škole

Miera spokojnosti so školou je u slovenských školákov nízka v porovnaní s inými krajinami a v porovnaní so zberom spred 4 rokov ešte poklesla. V škole sa veľmi páči nanajvýš každému piatemu školákovi. Takmer každý tretí školák vo veku 15 rokov vynechal aspoň jeden deň v škole za rok bez riadneho ospravedlnenia. Nie viac ako 70% školákov vo veku 11-rokov, no iba tretina školákov vo veku 15-rokov verí, že svojim učiteľom môže dôverovať. Približne polovica školákov vo veku 13- a 15-rokov verí, že učiteľom na nich záleží.

Školám chýbajú dostatočne vybavené špecializované učebne

Pozornosť je v rámci HBSC venovaná aj samotným školám. Približne každá tretia škola uviedla, že pre zlepšenie bezpečnosti ich škola potrebuje rozsiahlu renováciu a v každej druhej škole chýbajú dostatočne vybavené špecializované učebne. Väčšina škôl (74-86%) sprístupňuje školský dvor a trávnaté plochy žiakom aj počas prestávok a voľných hodín. No len 36% škôl sprístupňuje telocvičňu a len každá piata škola má a sprístupňuje žiakom tenisový kurt alebo skatepark, či priestor na korčuľovanie.

Ako uvádza hlavná riešiteľka slovenského HBSC tímu pôsobiaceho na **Ústave psychológie zdravia Lekárskej fakulty UPJŠ** prof. Andrea Madarasová Gecková, PhD: „Národná správa poskytuje komplexné informácie o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní školákov v ich sociálnom kontexte, ktoré je možné využiť pri tvorbe a hodnotení stratégií a politik zameraných na podporu zdravého vývinu školákov. Je zdrojom informácií pre odborníkov z praxe, učiteľov, rodičov i širokú verejnosť.“

Informácie o HBSC štúdií

Health Behaviour in School Aged Children“ (ďalej len HBSC) je jedna z prvých medzinárodných prierezových štúdií, ktorá začala ako iniciatíva troch krajín v roku 1983 (UK, Fínsko a Nórsko). Postupne sa pridávali ďalšie krajiny a štúdia bola prijatá Svetovou zdravotníckou organizáciou WHO (1983). V súčasnosti na nej spolupracuje 44 krajín Európy a Severnej Ameriky.

Slovensko participovalo doteraz na piatich zberoch údajov. Posledný sa uskutočnil v školskom roku 2013/2014. Zúčastnilo sa ho 9836 žiakov zo 130 základných škôl na celom Slovensku.

K realizovaniu štúdie prispela aj podpora Kancelárie WHO na Slovensku a podpora Ministerstva zdravotníctva SR a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Pre ďalšie informácie môžete kontaktovať:

Mgr. Peter Kolarčík, PhD
Člen slovenského tímu HBSC
Ústav psychológie zdravia
Lekárka fakulta
Univerzita P. J. Šafárika
Trieda SNP 1, 04011 Košice, Slovensko
Tel.: 055 234 3396, 0908 032 992
E-mail: peter.kolarcik@upjs.sk